

פרוטוקול מס' 185
מישיכה ועדה החוקה, חוק ומשפט שהתקיימה
כיום ד', ח' באדר תשל"ב - 23.2.72, בשעה 08:30

נכחו:

חברי הועדה:
י. גולדשמידט - יו"ר
ש.ז. אכרמוב
י. ארידור
א. אנקוריון
מ. כיבי
ב. הלוי
א. עופר
י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:
א. ידין - משרד המשפטים
ד"ר רקובר - משרד המשפטים
ד"ר חיגר - משרד המשפטים

מזכירת הועדה: ר. מלח

רשמה: א. וכר

סדר היום: חוק יחסי ממון בין בני הזוג

אני פותח את הישיבה.

חיו"ר י. גולדשמיט:

נעבור לסעיף 9.

א. ידין:

סעיף 9 הוא אחד הסעיפים שמחזקים את קיום ההסדר הזה, גם כשאחד מבני הסוג עושה פעולות צדי לקפח את ביצוע התכנית של איזון המשאבים ולקפח את בן הזוג השני. יש סעיפים שונים בתוך החוק בכיוון זה. הכולטים הם סעיפים 3-4 שכבר נגענו בהם כשניסו לעבור על הפרק הראשון והם סעיפים כלליים שחלים גם כשחל בין בני הזוג ההסדר של איזון המשאבים החוקי. זה אותו ההסדר שהפרק השני מטפל בו.

התעוררו שאלות בקשר להיקף פעולת הסעיפים, בעיקר סעיף 3, וזה אולי צריך לבוא לידי ביטוי בסידור הסעיפים הסופי. על כל פנים, צריך להיות ברור שגם סעיף 3 חל על ההסדר הזה, כלומר, אם לא קיים הסדר נישואים אחר כי אם חל על בני הזוג ההסדר החוקי של איזון המשאבים, גם אז יש לכית המשפט הסמכויות לפי סעיף 3. אלה הן סמכויות פריבנטיביות. במונח זה שפה בית המשפט נוקט אמצעים מסויימים כדי למנוע פעולות שעלולות לפגוע בכך הזוג השני.

סעיף 9 הוא מעין המשך של אותו דבר, אבל אין פה אמצעי פריבנטיבי אלא אמצעי של תיקון לאחר המעשה. בין הזוג כבר עשה את הפעולה, כבר הוציא נכס בכוונה לסכל, כבר נחן מתנה, וכדי עבד יכול בית המשפט להגן על בן הזוג השני על ידי זה שהוא אומר שאנו לא מכירים בהעברה זו במונח זה שהיא היתה מפחיתה את החלק של בן הזוג השני, כי אם אנו רואים את המצב כאילו הנכסים היו בתוך הקערה המשותפת שאנו מחלקים אותה עכשיו. הסעיף קצת דומה נמצא בחוק הירושה, שם מתעוררת אותה השאלה שאם הקרובים של המוריש דורשים מזונות מהעזבון, יכול להיות שהעזבון הוקטן עוד בחיי המוריש בצורה שזה היה מקטין את המזונות. גם שם יש סמכות לקבל את העזבון כאילו אותם הנכסים נכללו בו ועל ידי זה לתן את המעוות שאלמלא זה היה נגרם לזכאים. כמו שם לא כתוב פה באופן ישיר שיש לצרף נכסים כאלה או מהנותתלתוך החישוב, כי אם הדבר נמצא בסמכות בית המשפט. לא מוצע כאן שהחוק יתן מראש כללים נוקשים שצריך אחר כך לבצע אותם, כי אם מארגן את הדברים האלה בתור סמכות של בית המשפט ועל ידי זה נותן לבית המשפט לבדוק את ההזדמנויות של הוצאת הנכס, באיזה מידה הוא רוצה לנצל את הסמכות הזו.

בועדה השתמשנו בצורה זו של הקניית סמכות לבית המשפט במקום הענקת סמכות לבני מישרין על ידי החוק עצמו. לדוגמא בסעיף 13 לחוק החרופות על הפרת חוזה. לא אמרנו שהנפגע לא יכול לדרוש פיצויים בשביל נזק שלו בשביל ממון, אלא אמרנו שכית המשפט יכול לפסוק, כדי להראות שזו לא סמכות שמוקנית במישרין, כי אם אפשרות שכית המשפט יכול להיטיב עמו, אם הוא סבור שראוי לתת את הפיצויים האלה.

הסעיף מהייחס לשני סוגי פעולות. יש מצד אחד עסקות שמקטיפות את כלל הנכסים והם נעשות בכוונה לסכל זכויות של בן הזוג. זה יכול להיות עסקה בתמורה חלקית או בלי תמורה. הסוג השני הוא המתנות. לבב מתנות אין צורך להופיע שהן נעשו בכוונה לסכל זכויות בן זוגו, כי על מתנות קיימת כאילו השגה שהן כשלעצמן פוגעות בזכויות בן הזוג השני, על ידי זה שהנכסים מתמעטים, אבל מצד שני מהמתנות מוצאות כאן מתנות וחרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין. זוהי פורמולה מגובשת בחוקים שונים. הדוגמא העיקרית היא חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. שם כתוב שאפוטרופוס צריך הסכמה של בית המשפט כדי לתת מתנו מנכסי החסוי. וגם שם מוציאים מהחומרה של הצורך באישור בית המשפט מתנות וחרומות כפי הנהוג בנסיבות הענין, כי לא רוצים לדרוש את החומרה כשנותנים מתנות של ספר או תרומה לאיזה מוסד, אלא רק לבב מה שחורג מהמתנות של חיי יום יום.

חיו"ר י. גולדשמיט:

כדיון הכללי היו הערות לסעיף זה. אינני חושב שיש ממש בטענתו של ח"כ שלום כהן. דבר כזה יש בנכסי דלא ניידא. מי שקיבל, קיבל, כמוכך אם לא בדרך

ההונאה.

כאשר להערתו של ח"כ ארזי, אני מקווה שהוא

יציא את דעתו.

אני רוצה לשאול אם ענין הכוונה שהוא מאוד קשה להוכחה, חיוני. כלומר, אם לא יכולנו לומר שנעשו פעולות שמשמעותן המעשית היא כך וכך, ולא כוונה. כי על כוונה אפשר לתת כל מיני חירושים. זה חל גם על ענין המתנה או התרומה. לדוגמא אדם נתן תרומה כמטרה להרוויח את רוץ הסכום ממס הכנסה. תודש אחר כך הוא נפטר, או שהנישואים נפקעים. האם אפשר לומר שיש כאן כוונה להונות על ידי הוצאת הסכום הזה? כמוכן שלא. האלמנט של כוונה הוא קשה להוכחה ואולי היה אפשר להימנע מהכנסתו לחוק.

י. ה. קלינגהופר:

אם מוציאים את הכוונה, מוציאים את כל מה ששיך לזה. כלומר, נכסים של בן הזוג, ומה שישאר זה רק שלא היתה הסכמה של בן הזוג. ואז אני חושב שזה מאוד יגביל את חופש הדיספוזיציה של מי שמוציא נכסים כאמור כאן. את ההגבלה חזו של חופש הדיספוזיציה צריכים עד כמה שאפשר לסייג. זה סייג סביר שאומרים רק אם אפשר להוכיח את הכוונה שהוא רצה לסכל את הזכויות של בן הזוג השני.

מ. ביבי:

אני מצטער שלא שמעתי את כל דבריו של פרופ' ידין. אני רוצה להעלות את החשש שמא אנו עלולים להגיע למצב שבו קשה לנהל פעולות שכדרך כלל בן זוג אחד היה זכאי לעשותן כימים כתיקונם לפני שהחוק הזה בא. אני חושש שאנו עלולים להכניס לפעמים את ניהול החיים התקין למצב של שרירות, ודווקא כסעיף הזה נראה לי שיש להגביש את זה כמידה שאת הכיסוי צריך למצוא כצורה אחרת, אבל לא כסעיף זה.

אם אני קורא כסעיף 4 ואניקורא את הסעיף הזה, אני חושש שיכואו דברים שיכולים לשבש יחסים וזה יוסיף עוד יותר ליחסים הגרועים בין בני זוג. נוסף לכך, יש לי גם הערות סגנוניות, אולם אני משאיר זאת לסוף.

י. ה. קלינגהופר:

אני רוצה להוסיף שני משפטים: (א) אם נמחק את היסוד של הכוונה, אנו למעשה מאוד נחליש את הענין של השותפות הדחוייה ונקרב את המצב כעצם לשותפות שכזמן הנישואין. איך אני יכול להצדיק דבר כזה שאחה צריך לקבל את ההסכמה בזמן הנישואים רק אם אני אכניס את גורם הכוונה. (ב) אם אדוני זוכר, העלייתי את הרעיון של סנקציה פלילית. אולי זה יכול לעזור. אבל על זה נדבר בסוף הפרק או בשונות. אני רוצה גם להציע סעיף עונשין למי שבכוונה מסכל את הזכויות של בן הזוג השני. אני חושב שסנקציה אחרת אינה דיה, אלא צריכים להחמיר בדבר כדי למנוע כל עקיפה של מה שהחוק רוצה לקבוע.

ד. ארזי:

אני סובר שהמגמה שישנה כסעיף 9 מקובלת על כולנו. השאלה האם זה מבטא את כל מה שאנו רצינו לבטא. ניסיתי לנסח במליאה את אותה המחשבה בצורה שיש בה יותר שיניים. אני מציע שייאמר במפורש שכן חסות לא ראוי לעשות פעולה כזו בלי הסכמת הצד השני.

היו"ר י. גולדשמידט:

זה מחזק את דעתו של פרופסור קלינגהופר.

א. ידין:

אני רוצה להתייחס לקטע הזה של הצגת נכס ככוונה לסכל זכויות. אני חושב שפרופסור קלינגהופר לא התייחס להצעה כמו שהיו"ר הציע אותה. היו"ר לא הציע להוציא את ענין הסיכול לגמרי. כי אם הציע שלא יהיה כתוב לא בכוונה לסכל כי אם יש בהוצאה זו כדי לסכל. אבל אני ככל זאת חושב שהגישה של חה"כ קלינגהופר נכונה ושגם חה"כ ביבי הלך באותו כיוון. אנו צריכים להזהר מלכניס יותר מדי סיבוכים לתוך העסקות הממוניות של בני הזוג בזמן שהנישואים קיימים. אם אפשר לחשוב שהיתה כוונה לסכל מוטב לחזור לדבר זה עם התוצאה שמחועורת כאן. אבל אם ניתן לבדוק פעולה שנעשתה בזמן שלום כאופן אובייקטיבי שמא היה בה כדי לסכל זכויות, ובעצם כל פעולה שאינה בתמורה שלמה עשויה לסכל כי היא ממעטת את הנכסים שעומדים לחלוקה, זה יהיה מרחיק לכת.

אני רוצה לציין שכחוק הירושה יש סעיף דומה לענין זה, סעיף 63 שמדבר רק על מחנות ולא על פעולות שנעשות בכוונה של סיכול זכויות הזכאים למזונות. כמוכן זה הוא יותר מצומצם למרות ששם הענין בעצם יותר חמור. שם זה לא ענין בין בני הזוג שיש להם אפשרות של קומוניקציה, כי אם שם הפעולות שרוצים לתפוס אותן כדי עכד

א, ידין:

מצמצמת את זכויות המזונות של ילומים או של הורים, שהמזונות האלה רוצים להגן עליהם. אנו בכל זאת הצענו את שני הדברים: גם את הכוונה לסכל וגם את המחנה. אבל לא הייתי חושב שאפשר להרחיב את זה עוד יותר. והייתי חושב שצריך להיות מוקבל לדברים שנעשים בזמן. אני לא אתמוך בהצעה להפוך את זה לעבירה פלילית. אבל אני מקבל את הרעיון הזה מתוך התפיסה הזו שכל זמן שהפעולה אינה פעולה זדונית וצריך להוכיח זאת הצד השני שרוצה להסתמך על סעיף 9, כי אז הפעולה נשארה פעולה ולא חוזרים לתוצאה שלה לגבי האיזון. אם הועדה רוצה להצביא בכלל את הקטע הזה וללכת ממש בעקבות סעיף 63 של חוק הירושה, כלומר, לצמצם את הסמכות הזו של בית המשפט רק למתנות, אני לא הייתי מתקשה לקבל הצעה כזו, אבל אני לא הייתי מתקשה לקבל הצעות יותר מרחיקות לכת למחיקה הכוונת מחוק הירושה כל הקטע הזה איננו, מדובר שם רק על מחנה. לעומת זאת יש בחוק הירושה הגבלה של שנתיים אחרונות שמופיע בהצעות של ח"כ כהן.

הנקודה של ח"כ ארזי היא בכלל אחרת. הוא מציע שיהיה פעולות מסוימות של בני הזוג כמשך הנישואים טעונות הסכמה של בן הזוג השני. אני מוכרח להגיד שיש לי הבנה להצעה זו. אני יכול לתאר לי הצעה שקבוצת את הצורך בהסכמה הדדית לגבי פעולות מסוימות שאפשר בקלות לזהות אותן. דווקא את העניין של העסק נראה לי פחות. כי לא יודעים מה זה עסק ואיך מעבירים עסק. אבל אני יכול לתאר לי זאת לגבי דירה משותפת שבתנאים הסוציאליים שלנו היא נכס חשוב מאוד והגיוני מאוד שאפשר בקלות יחסית לזהות אותו ויכולה להיות דרישה שאם כי בני הזוג בקיום הנישואין באופן עקרוני חופשיים לעשות כל אחד בנכסיו כטוב בעיניו, יש לזה סייג לגבי הדירה המשותפת. נכסים שרשומים בפנקסים זה כבר יותר מסובך כי זה עלול להטיל יותר מדי הגבלה על חופש הפעולה המסחריות שממילא כשמדובר על הנכס שרשום בפנקס מקרקעין צריך להתעניין אם הכעל דבר הוא נשוי ואם בן הזוג שלו הסכים לפעולה זו, אבל שם ההצעה הולכת בכיוון אחר לגמרי. היא לא אומרת שאפשר להתעלם כדיעבד מפעולה זו אלא אומרת שמראש רוצים לקנות את הדבר בהסכמה הצד השני. הצענו זאת בעקיפין בסעיף 3 ו-4. כי אנו רוצים להציע שכית המשפט רשאי לצוות בין השאר לקבוע עסקות שיהיו טעונות הסכמת שני בני הזוג. הדרישה להסכמת בן הזוג השני מופיעה בעקפין בזה שזה אחד האמצעים שכית המשפט יכול לנקוט אותם. אבל יכול להיות שיש להרחיק לכת לגבי הפעולות שהן מצד שני אחד קלות לזיהוי ומצד שני הן חמורות במובן האפשרות של קיפוח. הדוגמא הכוללת היא הדירה המשותפת.

ביחס לסעיף 9, אני חושב שאם בכלל חרישא ישאר הוא צריך להישאר בצורה המסוייגת כמו שמוצע כאן. לא היו בינתיים הצעות לגבי החלק השני של המחנות. עניין המחנות מנוסח כדיוק כמו בסעיף 63 של חוק הירושה פרט להגבלה הזו של שנתיים. אולי ד"ר רקובר יסביר למה עניין השנתיים לא כלול כאן. כמובן שיש מעלה גדולה בהגבלה הזו. דבר שקרה בשנתיים האחרונות זוכרים אותו. כשאין ההגבלה שלשנתיים אני יכול לרדת למתנו שניתנו בלפי 20-30 שנה כאשר לא ידוע בעצם מה שהיה שם.

ד"ר רקובר: בעניין הכוונה שחולחה על ידי ח"כ קלינגהופר. נכון שהכוונה תהיה אלמנט שיהיה קשה להפעל אותו.

ש.ה. קלינגהופר: אמרתי שאם נוציא את הכוונה זה עלול לקרב את העניין לשותפות אקטואלית בזמן החיים.

ד"ר רקובר: אם לא יהיה האלמנט של כוונה כל ניהול כושל של עסק עלול לעלות אחר כך לבעל שלא יכיר לו בהפסד שם שהוא מפסיד בהתחשבות שהוא עושה עם אשתו. לכן החוק אומר אך ורק אם הייתה כוונה לסכל. כי אז אפשר לבוא ולהגיד לבעל שמכחשת החשבונית לא יכירו ברכוש הוציא ככוונה לסכל את זכויות האשה. בעניין האפקטיביות של סעיף 9. סעיף 9 לא הרחיק לכת בכך שקבע פיקוח קנייני של העסקות המשפטיות שנעשו בהדל מהוראות לפי שראינו בחוק הירושה שם החוק עשוי שלא להכיר בפעולות משפטיות שלא נעשו, החוק כאן לא מרחיק לכת עד כדי כך. סעיף 9 לא מדבר על העברות פיקטיביות כפי שמדבר חוק החוזים, אלא רק על פעולות שהן העברות נכסים ממשיות ואף על פי כן בא החוק ואומר שאם הן נעשו ככוונה לסכל זכויות או שניתנו במתנה, בשני המקרים האלה אפשר יהיה לחייב את הבעל לשלם מחצית משווי הנכסים הללו. נודעה כאן חשיבות להבחנה של השנתיים. משום שחוק הירושה מבקש לבטל כל עסקה שנעשתה גם לגבי צד שלישי. כי אי אפשר היה ללכת אחורה ולומר לאדם מה שהיה לפני 20 שנה. כלפי צד שלישי לא מבטלים

ד"ר רקובר:

את העסקה אלא אומרים לבעל שאם הוא היה כל כך טוב לתת מתנה, לא יכול לתת על חשבון האשה, אלא יצטרך לתת מחצית.

א. אנקוריון:

כמובן שהאלטרנטיבה לסיכול פעולות שנעשו בצורה רחבה כל כך כפי שנאמר בסעיף 9 הוא הסכם נישואים שבו הצדדים אומרים שכל מה שיש להם ואפילו יאמרו שלא יוכל אחד להעביר בלי הסכמתו של השני. כלומר, יש אפשרות שכך הזוג יבטיחו עצמם בצורה כזו. יש אלטרנטיבה חוקית והיא הסכם הזה. אבל אם אין הסכם, אז ככל זאת ישנו סעיף 6. סעיף 6 כן רוצה לשמור חופש פעולה של בן הזוג. איני חושב שאנו מעוניינים לא לאפשר חופש פעולה במקרה הרגיל, ולכן אם הכוונה של סעיף 9 היא בעצם רק לענין ההתחשבות ולא כלפס צד שלישי, זה לא נאמר בצורה ברורה בסעיף 9. ואני רוצה לומר שאני בענין זה אקבע את עמדתי לפי הנקודה הזו. לא הייתי רוצה שצד שלישי שקנה איזה דבר יפגע ויאמרו לו הן לי כחוקה את זה. אני יוצא מתוך הנחה שהמקרים של רמאויות ושל כוונה רעה הן בכל זאת המיעוט ודרך העולם היא דרך של מו"מ רגיל. אי אפשר בגלל החשש למיעוט הזה להכניס את כולם תחת הלחץ הזה. אם הכוונה היא רק להתחשבות בין בני הזוג, אז אני מוכן לחייב יותר את הפרינציפ שבסעיף 9. אבל המלים "לענין סעיף 9" אינן די מספיקות וצריך יהיה לומר "יראו אותם לצורך ההתחשבות בין בני הזוג לפי סעיף 7".

בענין המתנות אני חושב שהכרחי להכניס הגבלה. שנתיים נראה לי כסביר. וזאת כיוון כשישנו זוג המנהל את גחיו כמשותפים ומגיע למשבר, המקרה שכן זוג יתכנן את זה ככה שקודם כל יפזר את הרפוש ואחר שנתיים יתגרשו, זה לא המקרה הרגיל. אבל יש לקבוע הגבלה זמן ושנתיים נראה לי כסביר. יהיה אמנם לא קל להוכיח את הכוונה, אבל זה יותר טוב מלא כלום. אם אנו מפניסים את האפשרות של כוונה לסכל, אני חושב שזה כדאי כבלל צורך ההתחשבות. עם כל זה הייתי מציע שגם את החלק הראשון נגביל לפרק זמן מסויים. זמן בלתי מוגבל לא נראה לי מעשי. פה אינני כל כך בטוח שבנתיים זה מספיק, אבל קשה לקבוע נורמות שיש, לכן גם פה הייתי מציע שתהיה אותה נורמה של שנתיים.

ש.ז. אברמוב:

אני חולק על הצורך לקבוע פרק זמן מסויים שמעבר לא כל פעולה שנעשתה לא בג תכוא בסדר ההתחשבות. אמנם מקרים של כוונה זדונית לרבות אשה הם מקרים יוצאי דופן. אבל סעיף זה נועד למעטים ולא לרבים. אם זוהי כוונה הסעיף ללהגן על אדם מקדים מעטים, צריך שלסעיף זה תהיינה שניניים. אני לוקח לדוגמא מקרה אחר. ח"כ אנקוריון טוען וזה הגיוני שלא יעלה על דעתו של בעל כמשך שנתיים לתכנן מבצע צבאי ולאחר שיתכנן ויכצע, יגיד לאשתו שיתגרשו. אבל מקרים כאלה יכולים להיות בצורה שהיא אינה כל כך בלתי שכיחה. אדם עוזב את אשתו ללא מתגרש ויש לו ידועה כציבור וחי אתה מספר שנים, בייחתיים הוא עושה את כל הפעולות שאנו חוששים להן ורק כעבור שנה הוא אומר לאשתו שהם יתגרשו. המקרים האלה ברור שהם לא בודדים. מאידך אני סבור שאת המלה "כוונה" צריכים להשאיר.

אני רוצה לומר דבר נוסף: הלא נאמר כאן שלא טרנסאקציה מסוג זה תיכף כטלה לצורך ההתחשבות. אבל נאמר בראשית הסעיף שנית המשפט ראשי לכפות, הוא לא חייב, אם עברו שנתיים שנים רבות לא לאשר את המתנה. לכן זה לא יכול להיות חמור. צריכים להשאיר את הכוונה אם רוצים לאפשר לכן הזוג חופש פעולה בפעולות הנורמליות. יכול אדם למשכן רכושו לצורך הכטחה ביצוע עסקה וזו עלולה להיות עסקה לא טובה, אבל כחברה דמקרטית אפשר לעשות פעולות כגון לב.

י. קורן:

אני חושב שהחברים הרחיבו את הסעיף. מדובר פה על מתנה ולא על עסקה כללית של בן הזוג. הכעיה שעומדת לפני היא מה הכסיס למתנה. המתנה צריכה להיות מוסדרת כך שהיא מבטיחה את כסיס האיזון. כסיס האיזון זו המטרה העיקרית. כשאף פותח פתח שהנפגע צריך להוכיח כעבור שנה שהיתה כוונה זדונית, איך אפשר לעשות זאת כעבור שנים?

א. ידין:

לגבי מתנה זה לא נדרש. הסעיף בנוי בשני חלקים. לגבי מתנות לא נדרשת הכוונה. אלא רק כלפי עסקות שהן לא מתנות.

י. קורן:

זה דבר מסוכן. אנו מעמידים את האשה שאם לא נחנה הסכמה לכיצוע הפעולות, הרי היא צריכה לחוכיח את הכוונה הזדונית, אנו מעמידים אותה כמצב לא טוב. הייתי מסכים עם הערתו של ח"כ אכרמוב שלא צריכים להגביל לתקופה מסוימת. אבל צריך לחייב הסכם ולא כוונה. כוונה כעבור שנים לא תוכל להוכיח. אני נוטה למחשבה היסודית שצריך שבסעיף 9 יהיה בפירוש חיוב על הסכם.

ב. הלוי:

גם אני מערער על שני החלקים של סעיף 9. החלק הראשון לא בולט פה, אבל אם קוראים בחלק הראשון דרושה כוונה לסכל ואין כדיוק, אלה הם שני החלקים. בחלק השני הוא נכסים. כדי להכחיר הייתי מוסיף "וכן נכסים" הגבלת זמן. החלק השני הוא נכסים. במקרה השני "נכס שנחזן בן זוג" או נכסים". אבל אפשר להשאיר גם ככה. כמקרה השני "נכס שנחזן בן זוג" ללא הסכמה בן זוגו למעט מתנה וכו' יראו אותם לענין סעיף 7" אני חושב שזה ברור שזו פעולה רק לאיזון פנימי של המשאבים ולא כלפי חוץ. ולא צריכים לומר זאת יותר בפירוש. אבל עצם השאלה עדיין עומדת.

א. אנקוריון:

מדוע זה כל כך ברור שכוונה רק להחשכנות? הלא החלוקה של הרכוש היא גם בעין?

ב. הלוי:

הניסוח ברור, אבל אני נובע לעצם הענין. כל זמן שיש הרכה נכסים מספיק לאזן מחדש לענין סעיף 7. אם מישהו באופן שיטתי רצה לסכל את איזון המשאבים שהוא מוציא נכסים באופן שיטתי כדי לרמות את בן זוגו, אז כסופו של דבר הוא נשאר נקי מנכסים כביכול ומה יכול אז בן הזוג לעשות לענין סעיף 7? לדוגמא קודם היה לו רכוש משותף של מיליון לירות, אחר כך נשאר רכוש משותף בסך 100,000 לירות. הוא העביר במרמה 900,000 לירות כדי לסכל את זכויות בן זוגו. הוא יכול להעביר לבנים מנישואים קודמים, נכדים וכו'. ואז אומרים לענין סעיף 7 רשאי בית המשפט לחכוע שנכסים אלה יאוו אותם כאילו הם עדיין של אותו בן זוג. יש מאה אלף לירות, אז בן הזוג הנשאר יקבל את כל מאה האלף, אבל בעצם מגיע לו עוד 400,000 לירות וזה נחשב כחוק. אבל לא תהיה מסה לשלם ממנה. אז מתעוררת השאלה אם לא צריכים במקרים מוגדרים כאלה לבטל את העסקה החיצונית כלפי צד שלישי ולא רק לכתוב לענין סעיף 7 בין בני הזוג, אלא כשיש עסקות מרמה שלפי חוק פשיטת רגל מבטל אותן, יראה אם לא ראויים להיות תקפים. את הפירוט אני משאיר לשיקול, אבל העקרון הוא לא לצמצם את סעיף 9 ליחסים בין הצדדים, כי על ידי זה בן זוג מפריש נכסים ואי אפשר לקבל אותם בחזרה. צריכה להיות דרך לקבל אותם בחזרה כשצד שלישי היה שותף להכרחה. צריכים לחשוב אם להשאיר כוונה כלי הגבלת זמן ובמקרה השני שאין בו כוונה אלא מתנה להגביל את הזמן.

בסעיף (א) כתוב שמתנות שצד אחד מקבל לא כבנסות לאיזון. אבל פה מדובר לא על קבלת מתנות אלא על מתן מתנות. אם בן זוג חופשי לקבל מתנות שלא נבנסו לשותפות ואז גם מה שהוא רוכש תמורת המתנות לא נכנס, אז מצד שני הוא צריך להיות חופשי לתת מתנות. החיים הם לא רק מסחריים. יש דווקא מקרים של מתנות. אז להכניס את בית המשפט לנסיבות המתנות ולכתוב "למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין", האם יש נהוג במתנות. כלפי תרומות יש נהוג. ענין המתנות הוא אישי. אחד הוא נדיב ואחד קמצן. האם יש נהוג לומר מהן מתנות מקובלות?

א. ידין:

אומרים שחיה נדיב אבל לא על חשבון האשה.

י.ה. קלינגהופר:

יש פה שיקול דעת לבית המשפט. הוא לא חייב לעשות זאת באופן אוטומטי.

ב. הלוי:

אולי כדאי להגביל סכומים כאלה על הסף ולא לפטור את כל המתנות עקרונית מהחוק ולהשאיר רק את המתנות שניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין. אולי למצוא נוסחה אחרת. אולי אפילו לאחד את שני החלקים, למצוא מכנה משותף לגבי הזמן.

היו"ר י. גולדשמידט:

להחיל את הכוונה על שני החלקים.

ב. הלוי: לא צריכים להפריד בין מתנות ולעשות אותן מתנות ללא כל מבחן. אלא לבטל כל עסקה שחותרת תחת האיזון, או שכאה כדי לעצור או לחתור. אני חוזר להערה הראשונה: מה יהיה במקרה של הכרחה, האם לא תהיה זכות חביעה כלפי הצד השלישי?

ש.ז. אכרמוב: אני חושב שאם אנו בשורה הראשונה משאירים את המלה "ככוונה" (ואני בעד השארתה), אני חושב שהמלים בשורה השניה "למעט מתן מתנות..." הן מיותרות. הדיבור על מתנה וכו' הוא דיבור על צורה. אבל כפי שד"ר הלוי אמר זו לא הצורה היחידה של הנפיון לסכל את זכויות הצד השני בהחשכנות. אפילו אם זו הייתה הצורה היחידה גם אז אין צורך לכתוב אותה. אם מדברים על מתנה פוחחים פתח לכל מיני טרנסאקציות שכל כוונתן חבלה בכך הזוג השני. מאידך, אם אנו משמיטים את הדיבור על מתנה, אנו מרחיבים את המסגרת. אם הייתה כוונה לחבל בזכויות בן הזוג, משם מתעלמים מהעסקה הזו בזמן שבאים לעשות החשכנות לצורך האיזון.

הצעתי היא איפוא כיוון שאנו משאירים את המלה "ככוונה" להשמיט את כל העניין של "מתנה וכו'", ואז לא מתעוררת השאלה של תרומות הניתנות לפי הנהוג. כי הקריטריון הקובע הוא אם הייתה כוונה. כי כל מה שנעשה בתום לב אנו לא רוצים לשכש.

א. ידין: זה לא נכון. אנו כן רוצים לפגוע אם זה מתנה, גם אם זה בתום לב.

ש.ז. אכרמוב: אם כך צריכים לנסח את הסעיף אחרת: לומר שהסעיף יחול על מתנה גם אם ניתנה בתום לב. אם זה ככוונה לסכל.

א. ידין: אנו מזכירים על התוכן.

ש.ז. אכרמוב: ענין התום לב איננו יכול להיות למתנות. ואני מקבל את ההערה של פרופ' ידין. אבל מאידך, אני הולך בצורה של הלוי. יכולות להיות צורות אחרות של הכרחה רכוש לאו דווקא על ידי מתנות. צריך לומר שכל עסקה שנעשתה לא דווקא מתנה, לא תובא כחשכון.

א. ידין: זה מה שאנו אומרים.

היו"ר י. גולדשמידט: יש מן הפרדה ברורה בין הרישא שמדבר על הון ובין המתנה. כאשר למתנה היו דוגמאות. לדוגמא אדם מחליט לקנות דירה לקרוב משפחה. אם ישאלו אותו אם כוונתו לסכל את הרכוש של בן הזוג השני, הוא כהחלט אומר שלא. לכן הצעת החוק אומרת מתנה בלי קשר לסכל - לכוונה לסכל.

י. ארידור: בהמשך לדברים שנאמרו על ידי הלוי ואכרמוב בקשר להערה של ידין שזה מכסה כל עסקה. אם נמחק את ענין המתנה ונשווה אותה לענין נכסים. אבל העברת נכסים לא כוללת כל עסקה. לדוגמא: אדם יכול להתחייב להוציא נכסים מרשותו, אבל הם עדיין ברשותו. יש התחייבות חוזית שנעשית ככוונה לסכל את זכויות בן הזוג. אי אפשר להחיל עליו את סעיף 9. אם נשאיר את סעיף 9 כמו שהוא זה לא ימנע הערמה על בן הזוג.

אנו צריכים ללכת באופן עקבי ולכתוב במקום נכסים: "עסקה שנעשית במטרה להוציא נכסים מרשותו" ולא רק הוצאת נכסים. אין הכדל מתי מתכצעת הוצאה זו.

ר. ארזי: סעיף 9 דן כבר במצב עובדתי. בן הזוג כבר עשה מה שעשה. כמרמה או בכל דרך אחרת וסיכל את הזכויות של בן הזוג. אני שואל בקשר עם הצעת, מדוע לא צריך לקבוע מראש שבמקרים מסויימים לא יוכל לעשות בן הזוג פעולות מסויימות בלי הסכמת בן הזוג. מתוך הנחה שכרגע שיש פגיעה הנזשואים, הנכס שלגביו הדא עשה מה שעשה צריך להכנס לאיזון המשאבים.

ר. ארזי:

אנו כרגע דנים בסעיף שקובע מה יהיה המצב לאחרי פקיעת הנישואים לגבי דבר שנעשה בזמן הנישואים. האם לא יהיה נכון שהמחוקק יאמר שיש דברים שכן זוג לא יכול לעשותם בזמן הנישואים ללא הסכמת בן הזוג השני?

הצעת היתרה: "יש לקבוע כי בן הזוג לא יהיה רשאי ללא הסכמת בן זוגו לעשות אחת מן הפעולות הכאות בנכסים המשותפים: להעריך או להעמיד עסק שלו, המתנהל לשם רווח או אה זכותו כשותף בעסק הזה, ולעשות פעולה חדרשת רישום כפנקס המתנהל על-פי דין".

היו"ר י. גולדשמידט:

להערת חה"כ ארזי: החוק דואג בסעיפים 3-4 באופן פרופילקטי. כאשר צד אחד רואה שעומדת להעשות עסקה כזו, הוא יכול לפנות לבית המשפט ובית המשפט יצווה על הכדיקות. אבל אם נעשה הדבר ובזמן החשבון נתברר שנכסים שהצד השני חשב שהם קיים והם לא קיימים, בא סעיף 9 ומאפשר לפנות לבית המשפט. אם היינו הולכים בכיוון הרחב של חה"כ ארזי, אנו מרחקים כל צד ועושים מה שחה"כ קלינגהופר אומר, בו בזמן שאנו מחילים את השותפות מרגע הפקיעה, אנו כופים שום צד לא יכול לזוז בפעולות. ונגד זה היו טענות כועדה הציבורית, וזה משנה את המבנה של היחסים לפי החוק ראה אותם. פרופ' ידין הזכיר דוגמא אחת שקיימת בכל מקרה: דירת מגורים של בני זוג, שאולי מפני שזה יוצר את הפעולות של פיצוי, כדאי היה ליחס הוראה מיוחדת לגבי הדירה.

אנו מסיימים עכשיו ונחזור לדון בשיבה הבאה.

השיבה ננעלה בשעה 10:00